

Comentari al llibre de Francesc Torralba, Joan Andreu Rocha, Joan Andreu Alcina i Jaume Flaquer sobre La Sabiesa d'escoltar-se, el Diàleg entre Cosmovisions.

El proemi del llibre, que escriu l'Arquebisbe situa el marc en que vivim i l'època de profundes transformacions, permetin-me a mi dir convulsa, amb innovacions tecnològiques que respecte a èpoques d'innovació anteriors: màquina de vapor, màquines elèctriques, automatització de processos, robotització, les d'ara són a l'abast de tots els ciutadans i modifiquen el seu comportament com a persones i com a grup.

L'Arquebisbe introdueix també els fluxes migratoris i la precarietat laboral com característiques sociolaborals d'aquests temps.

La fe cristiana es per l'Arquebisbe, no un codi moral ni un sistema de normes, és una opció fonamental, lliure i un do.

Aquest concepte, distingint les religions basades en llibres, del cristianisme, que segueix una persona, Jesús, no un llibre, el recollirà Jaume Flaquer en l'anàlisi comparat de religions.

L'avant pròleg episcopal o proemi, introdueix en aquest context social a escala global, el diàleg ecumènic i l'interreligiós com a instrument necessari, coherent i complementari amb el diàleg-pregària.

El pròleg de **Francesc Torralba** ens situa l'objectiu d'aquest treball en el procés de reflexionar sobre la possibilitat del diàleg.

Ell ens relata les condicions perquè es doni el diàleg i cita com a conditio sine qua non el reconeixement de la dignitat de l'altre.

Torno al món objecte del llibre amb una reflexió personal: no és la visita del Sant Pare a països islàmics un reconeixement explícit de la dignitat intrínseca de l'altre?. El Papa Francesc amb els seus viatges actua com a creador de condicions pel posterior diàleg.

El professor Torralba situa el paper del diàleg, i el distingeix del debat, de la negociació, el diàleg ens diu, es camí cap a la veritat, que transcendeix ambdós interlocutors.

El professor Joan Andreu Rocha ens escriu el capítol marc de les cosmovisions religioses, es a dir les diferents visions del món que presenten les religions, i que evidentment està íntimament vinculat al concepte de epistemologia , es a dir la forma, el mètode d'adquirir coneixement en les diferents eres.

La cosmovisió concepte que utilitza el filòsof Emmanuel Kant, serveix per que una societat, un grup social o una religió, representi un conjunt d'hipòtesis, de creences, i de models físics i socials.

Darrerament i com alternatiu o complementari per comprendre les diferents visions del món que ens presenten les religions i també els models científics , utilitzem el concepte de paradigma, que no és sinó la visió que el científic, de ciències experimentals o d'humanitats, estableix sobre el món, basat en evidències i en percepcions.

Perquè son importants en el nostre àmbit de treball les cosmovisions i els paradigmes que utilitzen les diferents religions i els diferents grups ètnics i socials?.

La resposta és clara, a part del saber en si mateix, perquè constitueixen una base pel desenvolupament de la comunicació intercultural i per tant també interreligiosa.

Ens explica el Professor Rocha que la Unesco, ja l'any 74 va promoure la International Progress Organization pel foment de la recerca sobre les diferents cultures del món per una preparació més intensa dels diplomàtics en la cooperació cultural internacional. Si passem del camp diplomàtic al mon econòmic, la comunicació intercultural esdevé un factor essencial en un món globalitzat.

Els estudiosos de la comunicació intercultural analitzen 4 grups de factors que caracteritzen les cultures: les normes, els valors, els ideals

i valors aspiracionals i els patrons de comportament de les diferents cultures.

L'anàlisi d'aquests factors és important per facilitar la comunicació intercultural i pertant també interreligiosos.

Les religions ens presenten diferents cosmovisions, des de aquelles basades en els elements que ens oferia la naturalesa, pròpies de les religions de les societats primitives, nomenades cosmovisions naturocèntriques, a les cosmovisions de les religions més antigues del món oriental, nomenades cosmovisions cosmocèntriques (hinduisme, budisme, taoisme). A l'àrea d'Orient Mitjà i la Mediterrània es desenvolupen les religions de Cosmovisió Antropocèntrica, el judaisme, el cristianisme i l'islam, també anomenades religions monoteistes o antropocèntriques pel paper rellevant de la persona humana davant déu. La més antiga de tots S.XX a.c., el judaisme se sustenta en la ètica (la llei divina instrueix el comportament humà). El cristianisme, basada en la vida i doctrina de Jesús, introdueix dins l'antropocèntrica religió, el concepte d'encarnació. Finalment, la tercera de les religions monoteistes, la musulmana, dins l'antropocentrisme es la més teocèntrica.

L'expansió global de l'Islam sens dubte ha estat la que ha generat més dificultats per la gestió de la diversitat cultural associada.

Finalment, el món complex a occident a partir dels anys 60 fa aparèixer moviments religiosos i noves formes de religiositat, que considerem visions policèntriques.

La crisi de valors genera el concepte de "pensament dèbil", que no es per mi sinó la manifestació quan a creences de la societat líquida de Baumann, que si en permeten la llicència com a físic, diré que cada vegada és més gasosa que líquida i ben lluny de les estructures sòlides cristal·lines.

Parlem d'un segle XX on tenim conceptes associats a la religió com:

- pensament dèbil
- secularització
- societat complexa i diferents formes familiars
- créuer sense pertànyer

- societat líquida o gasosa

El professor Joan Andreu Alcina, analitza el diàleg amb les altres cosmovisions.

Aviat arriba a la conclusió de la dificultat del diàleg, per diverses raons. El diàleg no es fruit de la voluntat sinó de la necessitat derivada de la conflictivitat generada pel nostre món multicultural i multireligiós. Els interlocutors no sempre actuen de manera honesta, sinó defensant interessos. Els dialogants tenim prejudicis negatius uns respecte els altres, i finalment la situació interreligiosa no parteix de situació d'igualtat en cap país.

Però la dificultat del diàleg no ens ha de fer pensar en la incapacitat de dur-lo a terme.

El primer nivell del diàleg és la tolerància entre les cultures i les religions en una societat: ciutat o país. El segon nivell és quan s'analitzen les diferències des de una òptica humanista i per tant es reconeix la dignitat de l'altre. El tercer nivell del diàleg seria per al professor Alcina el descobriment en l'altre de valors que podem integrar.

Aquí en permetran explicar breument les 2 experiències facilitadores de diàleg que vàrem desenvolupar en la meua etapa municipal:

La primera va ser crear l'any 2004 l'Assemblea Municipal de les religions. Aquest foro agrupava 23 confessions diferents existents a la ciutat, la presidia l'Alcalde i la coordinava el representant de la confessió majoritària, un pare carmelita que era l'hora el Delegat d'Unesco a Lleida, lo que augmentava encara la seva autoritat moral. He de dir que va ser un foro bàsic per resoldre conflictes i crear un bon ambient de convivència. Es van organitzar també pregàries multiconfessionals.

La segona experiència va ser la Carta Municipal de Drets de la Ciutadania i la Comissió de Salvaguarda d'aquets drets. La carta, que recull drets i obligacions ciutadans, es va fer en tots els idiomes que es parlàvem a la ciutat, i la comissió, formada per 5 homes i dones "bons" vetllava perquè no es vulnerés cap dret.

Tornant al professor Alcina, conclou a tall de resum que : El diàleg ha de complir les condicions de veritable diàleg, vencent les desigualtats. El diàleg ha de tenir una posició d'escolta i també una explicació del posicionament propi cercant la comprensió mútua. El diàleg interreligiós ha de ser una experiència religiosa. El diàleg entre cultures i religions fa créixer en les persones. El diàleg entra en contacte amb problemàtiques humanes, polítiques i socials.

La font última del diàleg és una mostra de la nostra petitesa i fragilitat.

I finalment, el diàleg interreligiós no acaba mai.

El llibre analitza tot seguit, de la mà de **Jaume Flaquer** el diàleg cristiano-musulmà, de la confrontació a l'apropament.

Voldria situar en aquest punt que Sant Francesc és el pare del diàleg interreligiós amb la seva trobada amb el soltà Melek-el-Kamel.

Dèiem abans que l'Islam és la cosmovisió més teocèntrica dins les antropocèntriques, que estructura la societat entorn d'allò revelat. Això fa que, a diferència del cristianisme, els debats a l'Islam són mes jurídics que ètics. Que diu la llei, es pot fer?, no es pot fer?.

El diàleg cristiano-musulmà té com a condicionant ben presentí la confrontació històrica, encara present, entre el món islàmic i el món cristià.

I només reconeixent les diferències i la història conflictiva podem identificar pilars per construir una nova relació, ens diu el professor Flaquer.

Per contra d'altres religions només arrelades als territoris on van néixer, l'islam i el cristianisme competien globalment (ja a l'Edat Mitjana) pels territoris i per les persones.

L'expansió i les conquestes de l'islam cap a Orient i a Occident van fer estralls a religions orientals i a sectors territorials del cristianisme.

Les Creuades, o la conquesta de l'Al-Andalus són episodis històrics que agreugen la ja malmesa relació, el llibre d'Amin Maaluf "Las cruzados vista por los árabes", són una bona bibliografia.

La conquesta i colonització occidental de territoris musulmans crea un pessimisme que el llibre, compara amb la generació del 98, que va veure perdre i va patir la fi de l'imperi colonial espanyol.

Al segle XX l'islam busca una renaixença i una reforma, que com totes les reformes, incloses les del món cristià busca tornar als orígens, als fonaments, i que en terminologia actual, caracteritzem com a fonamentalistes. En el cas de l'Islam parlem de Salafisme, de Salaf (avant passats).

En el diàleg cristià-musulmà cal considerar, com diem a l'inici, que l'Islam és una religió de llibre: L'Alcorà i el cristianisme és una religió que segueix una persona: Jesús; i no podem comparar fundadors de les religions, hem de comparar Jesús amb l'Alcorà.

Un altre nivell de dificultat del diàleg cristiano-musulmà és l'entorn social i cultural, associat a les dues religions, i la vinculació a l'efecte immigració/integració del món islàmic en el món europeu especialment.

En aquest cas els pre-judicis i les desigualtats de partida, són elements que incideixen en les barreres que cal vèncer per un diàleg real i eficaç.

He de situar aquí en el mateix àmbit d'exemples ciutadans, el cas del burka, que generava alarma social a la ciutat. Una ordenança municipal la va prohibir basant-se en criteris de desigualtat home-

dona i en criteris de seguretat. El TSJ la va avalar amb una sentència que proclamava la igualtat home-dona, i una associació islàmica ho va recórrer, i van lograr suspendre l'Ordenança per un tema competencial municipal.

És evident que aquest fet va dificultar el diàleg islam-cristianisme, a la ciutat i l'Assemblea de Religions va jugar un eficaç paper mitjancer.

Avui en el món actual el diàleg Islamo-Cristià és un repte imprescindible.

Imprescindible i possible. Recordem Lluc 9, 49-50: "Qui no està contra vosaltres, està amb vosaltres".

Acabem, amb el diàleg amb els no creients, que ens proposa el **Professor Torralba**.

La primera reflexió que fa el treball és l'objectiu d'aquest diàleg, l'autor defensa, i coincideixo amb ell que aquest diàleg és un procés d'aprenentatge i creixement personal i a la fi, busca la veritat.

En aquest diàleg és especialment rellevant el dubte. El creient, malgrat els dubtes, creu. El dubte guia, activa el diàleg com el dubte està a la base del progrés en el coneixement científic.

En la meva opinió, el debat entre creients i no creients s'ha vinculat en moltes ocasions al debat entre fe i ciència. Reconegut és que aquest debat entronca amb els filòsofs que com Karl Popper han contribuït al desenvolupament del mètode científic. Per ells, a la pregunta de si Deu existeix, responen que no ha progressat el coneixement de Deu des de la Grècia o Roma clàssica. Òbviament en aquesta línia de pensament es contraposa fe a experiment científic, però per mi, això no representa una incompatibilitat entre ciència i religió.

Seguint amb opinions personals, l'altre àmbit en el que es situa moltes vegades el diàleg amb els no creients és l'àmbit polític i institucional.

En una societat secularitzada com l'actual, es tendeix a fer el discurs de deixar la religió pels àmbits privats de la persona, renunciant al paper de factor de cohesió social i de transmissió de valors que històricament ha representat, i es tendeix també a confondre els conceptes de laïcisme excloent del de laïcitat integradora, amb el paper de cohesió i integració que les religions tenen per les comunitats.

ACABO.

El diàleg amb els no creients exemplifica també el mateix concepte de diàleg pel que Francesc Torralba cita al Papa Francesc: “Després d'escoltar l'altre, la capacitat d'escoltar, no discutir de seguir, preguntar, i això és el diàleg, i el diàleg és un pont. Es tracta justament d'anar posant les propostes per avançar junts. En el diàleg, tots guanyen, ningú no perd. En la discussió un guanya i un altre perd o perden els dos. El diàleg és mansuetud, és capacitat d'escolta, és posar-se en el lloc de l'altre, és tendir ponts”.